

Scenariusze zajęć z zakresu profilaktyki przemocy i agresji - klasy IV-VI

ZAJĘCIA nr 1

TEMAT: „CO TO JEST PRZEMOC?”

CELE:

- zawarcie kontraktu
- dostarczenie informacji na temat zjawiska przemocy.

WPROWADZENIE

Od dzisiaj rozpoczynamy w naszej szkole wdrażanie „Wewnątrz szkolnego programu przeciwdziałania przemocy i agresji w szkole.”

Przez kolejne trzy spotkania (w ramach godzin wychowawczych) będziemy zajmować się problematyką przemocy w szkole. Wiemy, że takie sytuacje się zdarzają. Być może wśród nas są osoby, które kiedyś użyły przemocy, albo padły jej ofiarą. Nie będziemy na zajęciach ujawniać tych osób. My zajmiemy się zmniejszaniem przemocy w szkole i zrobimy tak, że będzie żyło się w niej miło i spokojnie.

PRZYJĘCIE ZASAD PRACY Z KLASĄ

Chcielibyśmy, aby na zajęciach obowiązywały następujące zasady :

1. Jedna osoba mówi – reszta słucha, nie przerywa wypowiedzi.
2. Zwracamy się do siebie tylko po imieniu.
3. Nie oceniamy wypowiedzi koleżanki / kolegi.
4. Mówimy o konkretnym zachowaniu a nie o osobie.
5. Zwracamy uwagę na wszystkich uczniów, szczególnie tych mniej aktywnych i wycofujących się.
6. Zasada tajemnicy grupy – to, co się dzieje pozostanie między nami.

FORMA PROWADZENIA ZAJĘĆ:

Dla uzyskania lepszego kontaktu z klasą proponujemy każde zajęcia przeprowadzać siedząc w kręgu lub w innej swobodnej formie.

ĆWICZENIE NR 1.

„BURZA MÓZGÓW” NA TEMAT PRZEMOCY.

Zachęcamy uczniów do podawania skojarzeń dotyczących przemocy i agresji. Wszystkie pomysły zapisujemy na tablicy. Przy odpowiedniej ilości prosimy pierwszego ochotnika o zakreślenie tych skojarzeń, które dotyczą przemocy fizycznej.

Następny uczeń zakreśla innym kolorem skojarzenia związane z przemocą psychiczną.

Na podstawie tego podziału omawiamy charakterystykę zjawiska przemocy posiłkując się załączonym schematem (załącznik nr 1) a także koniecznie należy omówić definicję znęcania się.

Uczeń jest ofiarą znęcania się wtedy, kiedy narażony jest na powtarzające się negatywne działania i ataki ze strony innego ucznia lub całej grupy. Może to być znęcanie się jawne np. bicie, zabieranie pieniędzy i rzeczy, niszczenie rzeczy, obrażanie w sposób dokuczliwy, wyśmiewanie itp.

Może również mieć formę ukrytą np. obgadywanie, izolowanie, wykluczanie z grupy.

ĆWICZENIE NR 2.

„MITY O PRZEMOCY.”

Nauczyciel odczytuje hasła z arkusza „Mity o przemocy” (załącznik nr 2) i próbuje nawiązać dyskusje z klasą na temat każdego z mitów. Kończy ją zakomunikowaniem stwierdzenia, które jest w ramce i wyjaśnieniem dlaczego tak jest.

ĆWICZENIE NR 3.

„SYTUACJE ZWIĄZANE Z PRZEMOCĄ”

Dzielimy uczniów na 4-osobowe grupki. Prosimy, aby każda grupa przypomniała sobie sytuacje związane z przemocą i agresją wśród uczniów jakie pamięta z ostatniego roku (bez podawania nazwisk) i zapisała je na kartce.

Następnie rozmawiamy z uczniami o przytoczonych przykładach. Możemy kierować rozmowę zadając pytania np. Co o tym myślicie?, Jak czuła się osoba pokrzywdzona?, Dlaczego do tego doszło? Czy to było sprawiedliwe?

ĆWICZENIE NR 4.

„PRZYCZYNY ZACHOWAŃ AGRESYWNYCH”

Klasa dzieli się losowo na 4-5-osobowe grupki (np. poprzez odliczanie). Uczniowie mają zastanowić się nad odpowiedzią na pytanie: „Dlaczego jedni uczniowie znęcają się nad innymi?” i zapisać je na kartce.

Wszystkie pomysły zapisujemy na tablicy. Powinny pojawić się takie pomysły jak: - bicie w domu, - agresja rodziców, - potrzeba dominacji i władzy.

PODSUMOWANIE ZAJĘĆ:

Zachęcamy każdego ucznia z klasy, aby dokończył zdanie: „ Na dzisiejszych zajęciach dowiedziałem się, że:.....”

ZAJĘCIA NR 2.

TEMAT: „RADZĘ SOBIE Z SYTUACJĄ TRUDNĄ”

CELE:

- zdobycie umiejętności analizy sytuacji konfliktowej (wyodrębnienie potrzeb, uczuć i zachowań)
- nauka wyrażania uczuć i potrzeb w takich sytuacjach
- ćwiczenie reagowania w sytuacji przemocy

WPROWADZENIE:

Sytuacje przemocy czy znęcania mogą przytrafić się każdemu. Wiele osób nie wie jak się wtedy zachować. Dlatego też dzisiaj będziemy chcieli wspólnie wymyślić i nauczyć się radzić sobie w trudnych sytuacjach.

ĆWICZENIE NR 1

„ĆWICZYMY REAGOWANIE W SYTUACJACH PRZEMOCY”

Prosimy chętnych do odgrywania scenek. Jedna osoba może zagrać tylko w jednej scenie. Odgrywamy 3 scenki po kolei . Po każdej z nich główny aktor dzieli się swymi odczuciami i mówi czy to było dla niego trudne czy łatwe doświadczenie.

Pozostali w klasie w skupieniu przypatrują się.

SCENKA NR 1.

Jackowi bardzo chce się pić. W czasie krótkiej przerwy biegnie do szkolnego sklepiku i ustawia się jako jeden z pierwszych, pewny, że zdąży się napić. Gdy już dochodzi do okienka, Adam, chłopak z innej klasy, wypycha go z kolejki mówiąc: „Spadaj, ja tu stałem”

SCENKA NR 2.

Na boisku podczas przerwy podchodzą do ciebie dwaj silni, dobrze zbudowani chłopcy i mówią:
”Dawaj 10 złotych”

SCENKA NR 3.

Twoja dobra koleżanka mówi przy tobie do drugiej dziewczyny cos obraźliwego o tobie a także wyśmiewa się z twojego ubrania.

Następnie dzielimy klasę na 4- osobowe grupki i każdy dostaje do wypełnienia arkusz uczuć i zachowań ofiary przemocy (załącznik nr 3).

ĆWICZENIE NR 2.

„BEZPIECZNE – NIEBEZPIECZNE”

Odczytujemy kolejne sytuacje i rozmawiamy z uczniami jak zachować się bezpiecznie w każdej z nich. Chodzi o to, aby pokazać uczniom, że w pewnych sytuacjach bezpieczniej jest ulec niż narazić się na pobicie. Należy podkreślić, że tonie jest wtedy tchórzostwo ale obrona siebie.

Sytuacje:

1. Na korytarzu podchodzi do ciebie grupka chłopców i zaczyna cię kopać. Niedaleko jest nauczyciel i dużo uczniów.
2. Wychodzisz ze szkoły późnym wieczorem, jest ciemno i pusto. Podchodzi do ciebie grupka wysokich chłopaków, mają noże. Grożą i chcą abyś oddała im pieniądze bo inaczej potną mi ubranie albo zrobią coś gorszego.
3. Trzy osoby niszczą twój plecak w szatni. Wokół jest pełno uczniów.

ĆWICZENIE NR3.

„ĆWICZYMY POMAGANIE OSOBIE, KTÓRA ZNALAZŁA SIĘ W SYTUACJI PRZEMOCY”

Dzielimy klasę na małe grupki. Każda z nich otrzymuje kartkę z zestawem sytuacji. Uczniowie po odczytaniu ich mają odpowiedzieć na trzy pytania:

1. Co czuje osoba poszkodowana?
2. Dlaczego te osoby użyły przemocy?
3. W jaki sposób mógłbyś pomóc osobie poszkodowanej?

SCENARIUSZE (załącznik nr 4):

1. Widzisz w szatni jak grupka starszych uczniów próbuje zabrać młodszemu pieniądze.
2. Twoje koleżanki obgadują w nieprzyjemny i obraźliwy sposób nieobecną dziewczynę. To nie jest twoja przyjaciółka ale denerwuje cię treść ich rozmowy.
3. Na twoich oczach koledzy chowają teczkę uczniowi, któremu wszyscy dokuczają. Uczeń bezskutecznie szuka teczki, podczas gdy inni się śmieją.
4. Twoje koleżanki nie chcą rozmawiać z jedną dziewczyną z klasy. Uważają, że się wywyższa i przy każdej okazji wyśmiewają się z niej. Ty uważasz, że dziewczyna jest fajna i nie zasługuje na takie traktowanie.

POSUMOWANIE ZAJĘĆ:

Każdego ucznia zachęcamy, aby dokończył zdanie: „ Na zajęciach nauczyłem się, że.....”

ZAJĘCIA NR 3.

TEMAT: „TWORZYMY KLASOWY KODEKS ZASAD PRZECIWKO PRZEMOCY”

CELE:

- wzrost poczucia bezpieczeństwa ucznia w klasie i szkole
- wzmocnienie więzi między uczniami w klasie

Potrzebne materiały: Duży arkusz papieru, pisaki.

WPROWADZENIE:

Rozpoczynamy zajęcia od zapoznania uczniów z Polską Deklaracją Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (załącznik nr 5), która została przygotowana w grudniu 1995 roku na II Ogólnopolskiej Konferencji na temat Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

ĆWICZENIE NR 1.

Prosimy każdego ucznia, aby zastanowił się nad swoim zachowaniem wobec kolegów i koleżanek, nad tym jak traktuje innych, czy czasem zdarza się używać przemocy (rozumianej bardzo szeroko) oraz co mógłby zmienić w swoim zachowaniu, aby inni poczuli się lepiej.

Rozdajemy każdemu arkusz pt. „Co mogę zrobić, aby innym w mojej klasie żyło się lepiej” (załącznik nr 6 i 7) i prosimy o wpisanie własnych propozycji, które będą jednocześnie osobistą deklaracją wobec wszystkich.

Po wykonaniu zadania zbieramy arkusze.

ĆWICZENIE NR 2.

„ TWORZYMY KLASOWY KODEKS ZASAD PRZECIWKO PRZEMOCY”

Dzielimy klasę na 4-5-osobowe zespoły, w których mają powstać własne zasady traktowania siebie nawzajem (i kar za znęcanie się nad innymi). Pomagamy uczniom w tworzeniu tych zasad.

Następnie spisujemy wszystkie propozycje na tablicy i wybieramy wspólnie metodą głosowania te, które zaakceptowała większość klasy. Przegłosowane zasady zapisujemy na dużej płachcie papieru. Wieszamy ją w widocznym miejscu . Wszyscy uczniowie po kolei podpisują ustalone zasady.

Od tego momentu klasa zobowiązała się przestrzegać

Co jakiś czas uczniowie wspólnie z wychowawcą powinni wracać do swojego kodeksu i sprawdzać czy jest przestrzegany (można powołać osobę za to odpowiedzialną). Jeśli któraś z norm została przekroczona, sprawca powinien ponieść konsekwencje .

Przy tworzeniu Klasowego Kodeksu należy pamiętać, że poza innymi pomysłami powinny się tam znaleźć takie propozycje:

- nie znęcamy się nad innymi uczniami
- staramy się pomóc uczniom, nad którymi się ktoś znęca
- informujemy dorosłych nad którymi się ktoś znęca
- włączamy do rozmów i wspólnych zajęć osoby, które stoją na uboczu.

PODSUMOWANIE:

Rozmawiamy trochę dłużej o korzyściach wyniesionych ze spotkań, o refleksjach płynących z doświadczeń przeżytych w trakcie ćwiczeń.

ARKUSZ UCZUĆ I ZACHOWAŃ OFIARY PRZEMOCY

/Załącznik do scenariusza/

NR SCENKI	UCZUCIA I EMOCJE OFIARY	CO DANA OSOBA POWINNA ZROBIĆ
1		
2		
3		

/Załącznik do scenariusza/

1. Widzisz w szatni jak grupka starszych uczniów próbuje zabrać młodszemu pieniądze.
2. Twoje koleżanki obgadują w nieprzyjemny i obraźliwy sposób nieobecną dziewczynę. To nie jest twoja przyjaciółka ale denerwuje cię treść ich rozmowy.
3. Na twoich oczach koledzy chowają teczkę uczniowi, któremu wszyscy dokuczają. Uczeń bezskutecznie szuka teczki, podczas gdy inni się śmieją.
4. Twoje koleżanki nie chcą rozmawiać z jedną dziewczyną z klasy. Uważają, że się wywyższa i przy każdej okazji wyśmiewają się z niej. Ty uważasz, że dziewczyna jest fajna i nie zasługuje na takie traktowanie.

ANKIETA DLA RODZICÓW

Szkoła / wychowawca zwraca się z uprzejmą prośbą o wyrażenie opinii na temat agresji i przemocy w szkole, celem przeciwdziałania zaistniałemu zjawisku. Ankieta jest anonimowa.

Z wnioskami zostaną Państwo zapoznani.

1. Czy znane są Pani/Panu przejawy agresji w szkole?
 - a) tak
 - b) nie
2. Jak często dziecko sygnalizuje tego rodzaju zdarzenia?
 - a) w ogóle
 - b) raz lub dwa razy
 - c) często
3. W jakiej formie przejawia się agresja i przemoc w szkole?
 - a) pobicia

- b) wymuszanie pieniędzy
- c) znęcanie się
- d) zastraszanie, grożenie
- e) oskarżanie, ośmieszanie, przezywanie
- f) inne.....

4. W jaki sposób Pani/Pan reaguje na wszelkie przejawy agresji w szkole?

.....

5. Czy obserwuje Pani/Pan przejawy agresji (słownej lub fizycznej) dziecka w domu?

- a) tak
- b) nie

Jeżeli tak, to jakie?

.....
6.Co

zdaniem Pani/Pana jest przyczyną takiego zachowania dziecka?

- oddziaływanie rówieśników w szkole
- oddziaływanie kolegów i koleżanek z poza szkoły
- wpływ telewizji, prasy, gier komputerowych itp.
- atmosfera w domu rodzinnym (np. kłótnie rodziców, alkoholizm, przemoc w domu itp.)

7. Jakie środki zaradcze zdaniem Pani/Pana szkoła powinna zastosować w celu zapobiegania zjawiskom przemocy i agresji w szkole?

.....

Dziękujemy za rzetelne wypełnienie ankiety!

ANKIETA DLA UCZNIÓW

Klasa..... Płeć

W celu rozpoznania sytuacji w szkole / w klasie pragniemy / pragnę przeprowadzić ankietę, w której pytania związane są z agresją i przemocą w szkole / w klasie. Ankieta jest anonimowa, dlatego też prosimy / proszę o rzetelną odpowiedź. Tylko Twoja szczerą postawą pozwoli nam wyciągnąć prawidłowe wnioski.

1. Czy czujesz się w szkole bezpieczny ?

- a) tak
- b) czasami
- c) nigdy

2. Czy zachowania agresywne występują często?

- a) tak
- b) nie

3. Czy w szkole są uczniowie, których się boisz?

- a) tak (ilu?)
- b) nie
- c) jeżeli chcesz to podaj nazwisko ;-)

4. Z jakimi przejawami agresji miałeś/aś do czynienia jako Ofiara, Świadek i Agresor. Zaznacz krzyżykiem i wpisz miejsce zdarzenia (np. klasa, boisko szkolne, ubikacje, korytarz, autobus, świetlica, teren poza szkołą i inne).

Lp.	Forma agresji	O	A	Ś	Miejsce zdarzenia

1.	Znęcanie się nad młodszymi i słabszymi.				
2.	Wyłudzenie pieniędzy lub innych rzeczy.				
3.	Wandalizm (np. niszczenie sprzętu i własności innych uczniów).				
4.	Kopanie, bicie.				
5.	Popychanie, szarpanie.				
6.	Przemoc słowna (przezywanie, wyśmiewanie, obmawianie, poniżanie).				
7.	Zastraszanie, grożenie, szantażowanie, dokuczanie.				

5. Kto najczęściej jest agresorem?

- a) ciągle te same osoby
- b) częściej chłopcy niż dziewczyny
- c) częściej dziewczyny niż chłopcy
- d) osoby z zewnątrz
- e) jeżeli chcesz możesz podać nazwisko

6. Kogo najczęściej informujesz, kiedy doświadczasz bezpośrednio przemocy?

- a) wychowawcę
- b) dyrektora szkoły
- c) pedagoga lub psychologa
- d) rodziców
- e) kolegów
- f) inne osoby.....

7. Co robisz w sytuacji, kiedy jesteś świadkiem zachowania agresywnego?

- a) nie reaguję
- b) informuję (kogo?).....
- c) włączam się do bójki
- d) podejmuję próbę załagodzenia konfliktu
- e) inne.....

8. Jakie formy pomocy byłyby skuteczne w celu uniknięcia przemocy oraz zachowań agresywnych w szkole?

.....

.....

.....

.....

9. Czy zajęcia na temat agresji zmieniły coś w Twoim zachowaniu i sposobie myślenia?

- a) tak
- b) trochę
- c) nic

Jeżeli tak to napisz co

.....

.....

Dziękujemy za rzetelne wypełnienie ankiety